

De Landbouweconomie en de pacht in Vlaanderen tijdens de late middeleeuwen: enkele peilingen

door

Jan BOON

De XIVe en XVe eeuw zijn in Europa een periode van economische schommelingen en crisissen. De overgang van middeleeuwen naar moderne tijden ging met grote schokken gepaard. Tot ca. 1300 was het bevolkingsaantal voortdurend toegenomen¹, waren wilde gronden ontgonnen en polders ingedijkt. Maar dan volgde een reactie. Men mocht geen bossen meer ontginnen wegens het steeds groter wordend houtgebrek. Sedert de XIIIe eeuw was men reeds begonnen met het steken van turf en het ontginnen van kolen (in het Luikse). Ook werden in die periode de marginale gronden ontgonnen².

In de XIVe en XVe eeuw echter worden Vlaanderen en West-Europa geteisterd door een reeks rampen, die op economisch gebied grote gevolgen hebben veroorzaakt. Pestepidemies in 1358/60, 1368/71, 1400, 1438; hongersnood in 1315/17, 1368/71, 1437/39; schaarste aan levensmiddelen met hoge graanprijzen in 1338, 1343/44, 1350/51, 1359/60, 1415/17, 1481/83, 1489/90. Dergelijke rampen hebben ongetwijfeld een vermindering van de landbouwbevolking voor gevolg gehad³. Dit had een weerslag op de agrarische productie. Zeer veel bedrijven werden niet meer uitgbaat en bleven verwilderd liggen. In de pachtcontracten⁴ treffen we daarvan een weerklank aan. Enerzijds zijn er bedrijven die *bloot* moeten gelaten worden, anderzijds zijn er contracten die de verplichting inhouden het goed te roden. We zullen trachten na te gaan welke betekenis aan deze terminologie gehecht moet worden.

(1) Slicher van Bath, *De agrarische geschiedenis van West-Europa (500-1850)*, Utrecht, Antwerpen, 1960, blz. 74.

(2) L. Voet, *Het Platteland* in *Alg. Gesch. Nederl.*, II, blz. 465-475.

(3) A. Verhulst, *L'économie rurale de la Flandre et la dépression économique du bas moyen-âge* in *Etudes Rurales*, n° 10, 1963, blz. 70.

(4) De pachtcontracten waarvan in dit artikel sprake zijn opgetekend in de Gentse Jaarregisters van de Keure (S.A.G., reeks 301, registers 1 tot 66) en werden door ons bestudeerd in onze licentiaatsverhandeling *Aspecten van de landbouw in het graafschap Vlaanderen van het laatste kwart der XIVe eeuw tot het einde van de XVe eeuw*, voorgelegd in 1963/64 aan de Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte der Rijksuniversiteit te Gent o.l.v. prof. Verhulst. Deze contracten werden geïnventariseerd door A. De Vos, *Inventaris der Landbouwpachten in de Gentse Jaarregisters van de Keure*, 1e deel 1339-1501, Gent, 1958, 200 blz.

A. *Bloot laten.*

Bloot roept het beeld op van *niet begroeid, verlaten*, en dit doet denken aan verwoeste of woest gelaten gronden⁵. De contracten waarin de vermelding voorkomt van *bloot laten* zijn in tabel 1 chronologisch bijeen gebracht⁶. De teksten luiden ongeveer als volgt: *dat hij bloet vant dat hijt bloet laten sal*⁷; *ende dit goed anverden sii bloet ende sy sullent bloet moghen laten*⁸. De pachter komt dus op het goed en vindt het goed *bloot*. Lindemans geeft als uitleg: bedrijven waar de nieuwe pachter noch „vette” in de grond of in de messing, noch stro, noch oorten in de schuur, geen bewerkte grond en ook gewoonlijk geen houtwas meer vond⁹. De pachter moest het omlopend kapitaal¹⁰ zelf herstellen, d.w.z. dat hetgeen hij zaait, bemest, afsluit, met eigen kapitaal gebeurt. Wanneer de eigenaar op het einde van de pacht niet over het nodige geld beschikte om dit omlopend kapitaal af te kopen of wanneer het wegens de politieke en economische onzekerheid te riskant was eigen kapitaal te gebruiken, deed hij in het contract de bepaling opnemen dat het goed bloot moest gelaten worden¹¹. Soms werd dan ook verboden iets op het bedrijf te laten, de pachter mocht in het laatste pachtjaar niets zaaien, zoals te Gontrode in 1405¹², hij mocht ook niets veranzaden gedurende de laatste drie pachtjaren¹³. Latere contracten voor dit bedrijf vermelden een verbod van veranzaden in de laatste drie pachtjaren maar geven geen lating op¹⁴. Pas in 1446 wordt een lating van bezaaiing vermeld¹⁵. Het contract van 1405 dateert uit de periode na de Gentse opstand tegen Lodewijk van Male. In een contract van 1402 wordt geen lating vermeld¹⁶, de pachtprijs en de duur van de pacht wijzen er op dat er moeilijkheden i.v.m. de uitbating geweest zijn; de pachter die in 1405 een contract afsluit is niet dezelfde als die welke in 1402 het bedrijf heeft gehuurd. We mogen dan ook veronderstellen dat het ten gevolge van de hierboven vermelde moeilijkheden voor de eigenaar — in casu de Sint-Baafsabdij — onmogelijk was het omlopend kapitaal af te kopen vóór 1446. Iets dergelijks treffen we aan te Bambrugge: volgens een contract van 1400¹⁷ vonden de pachters het goed bloot maar moeten het

(5) *Bloot* heeft de betekenis van *kaal, arm, beboefdig*. Zie Verwijs en Verdam, *Middelnederlandsch Woordenboek*, I, 1321.

(6) Zie tabel I: *Bloot laten*.

(7) S.A.G., 301, 6, f° 105 r°, Oordegem: arr. Aalst, kant. Aalst.

(8) S.A.G., 301, 19, f° 72 v°, Merelbeke: arr. Gent, kant. Oosterzele.

(9) P. Lindemans, *Geschiedenis van de landbouw in België*, Antwerpen, 1952, 2 dln., I, blz. 271.

(10) Omlopend kapitaal omvat zaad en mest, (voeder-)stro en omheining, zie Lindemans, *a.w.*, I, blz. 208.

(11) Zie hierboven.

(12) S.A.G., 301, 18, f° 29 r°: *ende de vors. pachter en sal gheen besaethede laten up tvors. goed maer sal scheeden up de achterste 3 jaer van elken sticke lants in dachterste vrome*. Gontrode: arr. Gent, kant. Oosterzele.

(13) *Ibid.*: *ende niet veransaden in de achterste 3 jaer van sinen pachte*.

(14) S.A.G., 301, 22, f° 74 r° en 30, f° 128 r°.

(14) S.A.G., 301, 38, II f° 89 v°.

(16) S.A.G., 301, 16, II f° 84 v°.

(17) S.A.G., 301, 20, II f° 8 r°, Bambrugge: arr. Aalst, kant. Herzele.

bezaaid achterlaten. In een volgend contract van 1416 treffen we de bepaling van *bloot laten* niet meer aan¹⁸, zodat ook hier het omlopend kapitaal door de eigenaar is overgenomen, hoewel op een veel kortere tijd dan in Gontrode. In Kluizen moet in 1403 het goed ter Kale bloot gelaten worden, maar aan de pachter wordt de verplichting opgelegd al de mest die hij in het laatste jaar zal maken op het goed te laten en niet op het land te voeren¹⁹.

Het schijnt ons toe, na de studie van de andere contracten vermeld in tabel 1, dat een zekere invloed is uitgegaan van de Gentse opstand. Vóór deze datum komt het *bloot laten* praktisch niet voor, na de jaren 1379/84 wordt de bepaling van *bloot laten* tamelijk frequent aangetroffen. Dat in de loop der XVe eeuw dan ook andere factoren — epidemies, hongersnoden e.d. — een rol hebben gespeeld is meer dan waarschijnlijk.

B. Roden en Ploeging maken.

De rampen der XIVe en XVe eeuw zijn van dergelijke omvang geweest dat vele bedrijven bij gebrek aan pachter verwilderd bleven liggen, hoewel in Vlaanderen de Dorfwüstungen niet voorgekomen zijn, in tegenstelling met hetgeen Abel heeft beweerd²⁰. Wanneer een pachter dergelijk bedrijf huurde, stond hij voor een moeilijke taak: de bodem die jaren lang onbewerkt was gebleven moest eerst van onkruid, struiken en bomen worden gezuiverd eer de pachter kon ploegen en zaaien.

Een eerste dergelijk contract in de kasselrij Gent is bestemd voor een goed van het Armen Wevershuis van Gent, de hoeve is gelegen te Landegem. De tekst luidt als volgt: *dat W. ende A. vors. sullen doen suveren dese vors. erve ende makense ploucinghe sonder den cost van den vors. aermen*²¹. Een contract van 1389 voor het goed te Dierdonk te Vinkt geeft volgende verplichting op: *vors. goed binnen 6 jaren eerstcommende rumen van houte ende van hagben ende doernen ende dland ploucinghe maken*²². Op een goed te Bachte-Maria-Lerne moet de pachter al *dland up der tiid met ploucinghe wesende ... zuveren, roden ende ploucinghe maken*²³.

De betekenis van deze teksten is duidelijk: het *ploeging maken* wil zeggen: het land beploegbaar maken, geschikt om bebouwd, beploegd en bezaaid te worden²⁴.

Deze bedrijven herstellen zich vlug. In Deurle bv. verlopen twee jaar eer in een volgend contract een lating wordt vermeld: in 1412 moet het

(18) S.A.G., 301, 23, f° 100 r°.

(19) S.A.G., 301, 17, f° 53 r°: *bloet also hiit vant... al tmes dat hii met siinen beesten up tvors. achterste jaer up tvors. goet maken sal*. Kluizen: arr. Eeklo, kant. Assenede.

(20) W. Abel, *Die Wüstungen des augehenden Mittelalters*, Stuttgart, 1955(2), blz. 12.

(21) S.A.G., 301, 11, f° 55 r°, Landegem: arr. Gent, kant. Nevele.

(22) S.A.G., 301, 11, II f° 23 v°, Vinkt: arr. Gent, kant. Deinze.

(23) S.A.G., 301, 14, f° 26 v°, Bachte-Maria-Lerne: arr. Gent, kant. Deinze.

(24) Verwijs en Verdam, *Middelnederlandsch Woordenboek*, III, 481.

goed gerood worden²⁵; in 1415 staat de lating van de bezaaiing in het contract reeds opgetekend²⁶. In Petegem (D) is er na vijf jaar reeds een lating vermeld: in 1408 wordt een verplichting tot roden opgelegd²⁷, in een contract van 1413 is de lating opgetekend²⁸. In Aalter verlopen acht jaar eer het goed gerood is²⁹. Te Vinkt duurt het achttien jaar eer de vruchtomloop is hersteld³⁰.

In tabel 2 kan men vaststellen dat de meeste hoeven die in de periode 1380/1420 gerood moeten worden gelegen zijn in de kasselrij Gent³¹. Op enkele uitzonderingen na liggen deze bedrijven niet verder van 20 km. van Gent verwijderd. We kunnen dan ook de Gentse opstand als voornaamste oorzaak van deze woeste erven aanwijzen. We mogen niet uit het oog verliezen dat deze woeste erven voor het eerst opgetekend zijn in de Jaarregisters wanneer een pachter bereid gevonden werd het erf te huren en uit te baten. Dat sommige pachters het na enkele jaren reeds opgaven en de eigenaar een nieuwe pachter moest vinden is begrijpelijk³².

Het aantal woeste erven is gering, rekening houdend met de rampen der XIVe en XVe eeuw. Vergeten we echter niet dat het aantal contracten, vóór 1400 in de registers opgetekend, zeer gering is³³, zodat een groot aantal woeste bedrijven niet bekend zijn.

Hoewel de meeste bedrijven die in ontginning worden genomen hoeven zijn die geleden hebben onder voornoemde rampen, moet voor Wachtebeke toch een uitzondering worden gemaakt. De abdij Marquette van Rijsel bezat er sinds 1233 vijftig bunder *woestine* en zestien bunder moer³⁴. Waarschijnlijk heeft de abdij het pas in de XVe eeuw gunstig geoordeeld die gronden in ontginning te brengen. Een eerste reeks ontginningen grijpt plaats in 1421: 14 bunder worden verpacht, verdeeld over vijftien be-

(25) S.A.G., 301, 22, f° 2 r°, Deurle, arr. Gent, kant. Nazareth.

(26) S.A.G., 301, 22, II f° 47 v°.

(27) S.A.G., 301, 20, f° 26 r°, Petegem (D.): arr. Gent, kant. Deinze.

(28) S.A.G., 301, 22, f° 100 r°.

(29) S.A.G., 301, 25, II f° 58 v°: pachter moet *twors. goed ploughingheel maken ende te lande bringhen toter haghen*, Aalter: arr. Gent, kant. Nevele.

(30) S.A.G., 301, 19, f° 56 v°.

(31) Zie tabel 2: Roden en Ploeging maken.

(32) S.A.G., 301, 11, f° 55 r° en 14, f° 61 r°.

(33) De Jaarregisters van de Keure 1 tot 16 bestrijken de periode 1339/1400 en bevatten 156 pachtcontracten t.o.v. een totaal van 1890 contracten voor de periode 1339/1501.

(34) Een oorkonde van Johanna van Constantinopel dd. 1233, november, bevestigt de aankoop van vijftig bunder *wastine* en zestien bunder moer, gelegen te Wachtebeke, door de abdij van Marquette (M. Vanhaeck, *Cartulaire de l'abbaye de Marquette*, 3 dln., Rijsel, 1937-1940, I, blz. 52). In 1420, februari, bevestigt Raso, buticarius en heer van Gavere, een schenking van vijftig bunder *wastine*, gelegen in *territorio de Kalve* (= Kalf, gelegen te Wachtebeke, zie M. Gysseling, *Toponymisch Woordenboek...*, I, blz. 549) ten voordele van de abdij (Vanhaeck, *a.w.*, I, blz. 89). Een oorkonde van Thomas en Johanna dd. 1244, december, schenkt aan de abdij 500 b. moer gelegen nabij een plaats *que dicitur Scote* (= Schoot), een plaats in het centrum van Wachtebeke gelegen (Vanhaeck, *a.w.*, I, blz. 110). De gronden die de abdij in Wachtebeke bezit, heeft deze verworven voornamelijk onder de regering van Johanna. Waarschijnlijk zijn de moeren in de XVe eeuw reeds uitgedolven, want de oppervlakte die ontgonnen wordt bedraagt meer dan de 100 bunder *wastine* die de abdij in de XIIIe eeuw bezit.

drijven. De hoeven worden alle voor een termijn van veertig jaar verpacht³⁵. Er zijn dus meer gronden aan de abdij geschonken of door de abdij gekocht geworden, vergeleken bij de schenking van 1233. Alle contracten bevatten een gelijk luidende tekst: *te winnende lande te maken*³⁶ of *te winnende lande bringhen*³⁷ of *te winnende lande of te maameersche*³⁸. De pachtprijs is zeer laag: tot 12 d. par. per bunder. In 1455 worden nog eens twee en zeventig bunder verpacht, verdeeld over negen bedrijven³⁹, op dezelfde wijze als in 1421.

Er is absoluut een verschil tussen de ontginning van deze gronden in Wachtebeke en de andere bedrijven. De andere bedrijven worden niet voor veertig jaar verpacht maar voor zes of negen jaar. Er is niet de minste twijfel over dat de gronden in Wachtebeke voor de eerste maal worden ontgonnen. Maar dit bewijst dan ook dat men in 1421 reeds van oordeel was dat het economisch klimaat gunstig evolueerde.

C. De Pachtprijs.

Een studie van de evolutie van de pachtprijs maken is onmogelijk. De bestudeerde periode is zeer groot, het aantal contracten is gering en heeft betrekking op ongeveer 370 gemeenten, wat neerkomt op een gemiddelde van vijf contracten per gemeente. In het meest gunstige geval krijgen we elke dertig jaar één contract per gemeente. Verder beschikken we niet over een ononderbroken reeks pachtprijzen voor één bepaald bedrijf. We moeten ons dus beperken tot enkele ruwe vaststellingen in verband met enkele economische crisisperiodes. De pachtprijs is uitgedrukt ofwel per bunder, ofwel voor de totale oppervlakte. Deze prijs is geldig voor de ganse duur van de pacht en is jaarlijks te betalen. In bepaalde perioden wordt de prijs echter aangegeven voor zekere jaren van de pachttermijn. Zo bv. wordt het goed Aieshove te Pittem in 1500 voor de duur van 15 jaar verpacht. De prijs bedraagt voor het eerste jaar 45 gr. vl. per bunder, voor het tweede en derde jaar 60 gr. vl., voor de volgende zes jaren 63 gr. vl. en voor de laatste zes jaren 78 gr. vl.⁴⁰. Alle pachtprijzen die op dergelijke wijze te betalen zijn vertonen een zelfde aspect: de prijs vertoont een stijging van de eerste jaren naar de laatste jaren van de pacht toe. Dikwijls wordt voor het eerste jaar van de pacht geen betaling gevraagd. Dit verschijnsel duikt op in de periodes 1455/59 en 1489/1501, crisisperiodes met een schaarste aan levensmiddelen en hoge graanprijzen. Bij dergelijke bedrijven zijn er waarvan de lating in het contract wordt vermeld, andere bedrijven moeten *bloot* gelaten worden.

Lindemans wijst in dit verband op een identiek verschijnsel in Brabant in de XVIIe eeuw, verschijnsel dat vooral in troebele perioden opduikt.

(35) Zie tabel II.

(36) S.A.G., 301, 26, II f° 4 r°, Wachtebeke : arr. Gent, kant. Lochristi.

(37) S.A.G., 301, 26, II f° 4 r°.

(38) S.A.G., 301, 26, II, f° 10 r°.

(39) Zie tabel II.

(40) S.A.G., 301, 66, f° 100 v°, Pittem : prov. West-Vlaanderen, arr. Tielt, kant. Tielt.

Hier zou de pachter in de eerste jaren kosteloos de grond in gebruik gekregen hebben en zou de landhuur geleidelijk gestegen zijn ⁴¹. Dit komt neer op een herstel van de vruchtomloop op kosten van de eigenaar, dus met eigenaarskapitaal, in tegenstelling met hetgeen in Vlaanderen is gebeurd op het einde der XIVe en in het begin der XVe eeuw; daar werd de vruchtomloop hersteld met pachterskapitaal ⁴². In Vlaanderen zou dit systeem pas in de tweede helft der XVe eeuw in voege gekomen zijn, vroeger dan in Brabant.

Besluit.

Zoals prof. Verhulst heeft aangetoond ⁴³ is de XIVe eeuw een periode van opeenvolgende crisissen, met als dieptepunt de opstand van Gent tegen Lodewijk van Male. In de daaropvolgende decennia zijn vele bedrijven verlaten, de contracten die *bloot laten* vermelden en die tot *roden* verplichten zijn vooral rondom Gent aan te treffen. De eigenaars zijn dan nog niet in staat of willen het risico niet lopen met eigen kapitaal de vruchtomloop op hun landbouwbedrijf te herstellen. Vanaf het tweede kwart der XVe eeuw schijnt het economisch klimaat op agrarisch gebied gunstiger geworden, o.m. worden wilde gronden opnieuw ontgonnen. Wanneer ten gevolge van de crisissen in de tweede helft der XVe eeuw terug bedrijven moeten ontgonnen worden, gebeurt dit niet meer met pachterskapitaal maar met eigenaarskapitaal. Dit alles wijst o.i. op een stabiel karakter der landbouweconomie in de XVe eeuw.

(41) Lindemans, *Landbouw*, I, blz. 271 e.v.

(42) Zie boven: A. Bloot laten.

(43) A. Verhulst, *Economie rurale*, blz. 75.

TABEL I

BLOOT LATEN

1. Nummer in de Inventaris van A. De Vos, *Inventaris van de landbouw-pachtien*.
2. Gemeente
3. Jaar van afsluiten van het contract.
4. Oppervlakte van het goed (in b.)
5. Bezitter - Instelling.

1	2	3	4	5
GENT.				
30	Drongen	1376	28	
45	Stekene	1380	5	
80	Vinkt	1390	—	
117	Oostakker	1394	10	
190	Kluizen	1403	31	
			11	
232	Drongen	1405	14	
314	Bazel-Waas	1409	12	
319	Drongen	1409	9	
336	Afsnee	1410	36	
416	Drongen	1414	14	Albij Drongen
507	Zaamslag	1417	—	Abdij Vorst.
570	Drongen	1421	24	
588	Laarne	1421	10	
773	Sint-Denijs-Westrem	1428	19	
800	Zaamslag	1429	—	Abdij Vorst.
866	Petegem (Deinze)	1432	11	
921	Zaamslag	1434	—	Abdij Vorst.
931	Lokeren	1435	20	
932	Lovendegem	1435	—	
967	Drongen	1436	19	
1016	Petegem-Deinze	1438	7	
1022	Destelbergen	1438	18	
1032	Merendree	1438	11	
1152	Hansbeke	1443	—	
1282	Ertvelde	1447	—	
1346	Zevergem	1450	4	
1466	Mariakerke	1454	—	
1488	Afsnee	1455	—	
1544	Destelbergen	1461	21	Sint-Jansgodshuis, Gent.
1550	Kluizen	1461	—	
1605	Mendonk	1469	13	Wenemaershospitaal, Gent.
1681	Destelbergen	1480	21	Sint-Jansgodshuis, Gent.
1803	Destelbergen	1493	21	Sint-Jansgodshuis, Gent.
1823	Zaffelare	1495	—	

AALST.

42	Oordegem	1377	5	
132	Sint-Denijs-Boekel	1398	10	
160	Herzele	1401	—	Sint-Geleynsabdij.
197	Velzeke-Ruddershove	1403	—	Sint-Pietersabdij Handen, bisdom Atrecht (Hasnon).
205	Aalst, Hofstade	1403	—	
228	Gontrode	1405	—	Sint-Baafsabdij, Gent.
278	Merelbeke	1407	—	Sint-Jacobskerk, Gent.
302	Sint-Lievens-Houtem	1408	13	
318	Bambrugge	1409	28	Abdij Drogen.
324d	Burst	1410	—	
448	Merelbeke	1416	—	Abdij Ter Hagen, Merelbeke.
463	Merelbeke	1416	—	Sint-Jacobskerk, Gent.
513	Aalst	1418	12	
562	Zarlardinghe	1421	—	
622	Sint-Maria-Lierde	1423	—	
667	Oombergen	1425	9	
671	Merelbeke	1425	—	Sint-Jacobskerk, Gent.
677	Oosterzele	1425	6	Begijnhof ter Hoyen, Gent
735	Roborst	1427	20	
836	Herzele	1431	3	
840	Smetlede	1431	6	
878	Sint-Blasius-Boekel	1433	9	St.-Michielskapelanj, Sint-Jacobskerk, Gent.
881	Oosterzele	1432	—	
1085	Bottelare	1440	20	
1279	Borsbeke	1447	3	
1435	Appelterre-Eichem	1453	70	Sint-Jacobsgodshuis, Gent.
1452	Outer	1454	24	Sint-Jacobsgodshuis, Gent.
1566	Appelterre-Eichem	1463	100	Sint-Jansgodshuis, Gent.
1567	Sint-Maria-Horebeke	1463	—	
1572	Hofstade	1464	5	Sint-Jacobsgodshuis, Gent.
1723	Zulzeke	1483	—	
1868	Landskouter	1499	—	

OUDENAARDE.

222	Eine	1404	14
227	Kerkhove	1404	6
406	Eine, Bevere	1414	35
424	Kruishoutem	1424	4
775	Mullem, Huise	1428	4

KORTRIJK.

161	Waregem	1401	6	
268	Kaster	1406	32	Abdij Corbie

271	Wielsbeke	1407	—
879	Sint-Denijs	1433	41
1477	Olsene	1455	—
1507	Gottem	1457	25
1685	Rekkem, Lauwe	1480	34

DENDERMONDE.

1838	Wetteren	1496	—
------	----------	------	---

TABEL II

RODEN. - PLOEGING MAKEN.

1. Nummer in de Inventaris van A. De Vos, *Inventaris van de landbouwpachten.*
2. Gemeente.
3. Jaar van afsluiten van het contract.
4. Oppervlakte van het goed (in b.).
5. Bezitter - Instelling.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

GENT.

58	Landegem	1388	9	Armen Wevershuis, Gent.
63	Vinkt	1389	28	
86	Astene	1391	39	
90	Oostwinkel	1392	6	
97	Bachte-Maria-Lerne	1393	11	
100	Nazareth	1393	31	
107	Landegem	1392	9	Armen Wevershuis, Gent.
231	Heusden	1405	20	
303	Petegem (Deinze)	1408	39	
363	Deurle	1412	—	
368	Wachtebeke	1412	7	Abdij Marquette, Rijsel.
389	Wachtebeke	1412	12	Abdij Marquette, Rijsel.
520	Destelbergen	1418	26	Sint-Jansgodshuis, Gent.
550	Aalter	1420	18	
576	Wachtebeke	1421	9	Abdij Marquette, Rijsel.
577	Wachtebeke	1421	21	Abdij Marquette, Rijsel.
578	Wachtebeke	1421	4	Abdij Marquette, Rijsel.
579	Wachtebeke	1421	11	Abdij Marquette, Rijsel.
580	Wachtebeke	1421	4	Abdij Marquette, Rijsel.
582	Wachtebeke	1421	12	Abdij Marquette, Rijsel.
583	Wachtebeke	1421	12	Abdij Marquette, Rijsel.
584	Wachtebeke	1421	3	Abdij Marquette, Rijsel.
584b	Wachtebeke	1421	1	Abdij Marquette, Rijsel.

585	Wachtebeke	1421	3	Abdij Marquette, Rijsel.
585b	Wachtebeke	1421	2	Abdij Marquette, Rijsel.
588b	Wachtebeke	1421	2	Abdij Marquette, Rijsel.
589	Wachtebeke	1421	6	Abdij Marquette, Rijsel.
581	Wachtebeke	1421	10	Abdij Marquette, Rijsel.
654	Wachtebeke	1421	20	Abdij Marquette, Rijsel.
693	Moerbeke-Waas	1426	5	Sint-Elisabethbegijnhof, Gent.
744	Nevele	1427	35	
764	Destelbergen	1428	26	Sint-Jansgodshuisgoed, Gent.
889	Sint-Gillis-Waas	1433	—	Sint-Pietersabdij, Gent.
912	Saaftinge	1434	28	Abdij Flines.
914	Vinkt	1436	17	Abdij Marquette, Rijsel.
1077	Nazareth	1440	—	
1149	Vinkt	1443	17	Abdij Marquette, Rijsel.
1472	Wachtebeke	1455	3	Abdij Marquette, Rijsel.
1473	Wachtebeke	1455	12	Abdij Marquette, Rijsel.
1474	Wachtebeke	1455	13	Abdij Marquette, Rijsel.
1475	Wachtebeke	1455	8	Abdij Marquette, Rijsel.
1476	Wachtebeke	1455	2	Abdij Marquette, Rijsel.
1481	Wachtebeke	1455	5	Abdij Marquette, Rijsel.
1482	Wachtebeke	1455	6	Abdij Marquette, Rijsel.
1483	Wachtebeke	1455	6	Abdij Marquette, Rijsel.
1484	Wachtebeke	1455	14	Abdij Marquette, Rijsel.

AALST.

53	Massemem	1386	—	Kommanderij Pitzenburg, Mechelen.
78	Bottelare	1390	8	
175	Scheldewindeke	1402	3	
186	Westrem	1402	15	
494	Welle	1417	22	
510	Merelbeke	1417	22	

DENDERMONDE.

59	Wetteren	1388	3	
----	----------	------	---	--

KORTRIJK.

69	Sint-Eloois-Vijve	1389	—	
159	Meulebeke, Oost-Rozebeke	1401	—	
167	Markegem	1401	—	
287	Gottem	1408	16	Fermerie Sint-Baafsabdij, Gent.
379	Gottem	1412	16	Fermerie Sint-Baafsabdij, Gent.
511	Gottem	1417	16	Fermerie Sint-Baafsabdij, Gent.

UDENAARDE.

907	Kruishoutem, Machelen	1434	49	O.L.V.-Hospitaal, Oudenaarde.
1227	Kruishoutem, Machelen	1445	55	O.L.V.-Hospitaal, Oudenaarde.
1827	Huise	1495	—	

